

Sygnatura akt II Ca 1202/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Renata Stępińska
Sędziowie:	SO Beata Tabaka SR (del.) Agata Maniecka - Kurotaki (sprawozdawca)
Protokolant:	Krystyna Zakowicz

po rozpoznaniu w dniu 3 października 2014 roku w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa częściowo ubezwłasnowolnionej M. M. działającej przez opiekuna prawnego matkę D. M.

przeciwko P. B. U. K. w. W.

o podwyższenie renty

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia XV Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w Miechowie

z dnia 17 marca 2014 roku, sygnatura akt XV C 7/13/S

- zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punkcie I. wyroku kwotę: „3.865 zł (trzy tysiące osiemset sześćdziesiąt pięć złotych)” zastępuje kwotą: „4.310,71 zł (cztery tysiące trzysta dziesięć złotych siedemdziesiąt jeden groszy)”;
- oddala apelację w pozostałej części;
- zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 600 (sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego;
- nakazuje ściągnąć od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Krakowa - Śródmieścia XV Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w Miechowie kwotę 376 (trzysta siedemdziesiąt sześć) złotych tytułem opłaty od apelacji od uiszczenia której powódka była zwolniona.

UZASADNIENIE

Powódka M. M. w treści pozwu złożonego dnia 30.03.2011r. domagała się podwyższenia renty wypłacanej przez stronę pozwaną z kwoty 1.206zł do kwoty 2.000zł miesięcznie i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania. W uzasadnieniu podniosła, iż w chwili wypadku miała 9 lat. Zostało jej przyznane świadczenie rentowe w wysokości 1.800 zł pomniejszone o stopień przyczynienia się tj. o 33%. Powódka wskazała, że jest osobą całkowicie niezdolną do samodzielnego życia, w życiu codziennym wymaga stałej pomocy osoby trzeciej. Powódka jest pod stałą opieką lekarską, zażywa leki które kosztują 120 zł. Powódka nadmieniła, że musi stale wykonywać hydromasaże i w tym celu zakupiła wannę z hydromasażem. Wskazała także, iż w związku z tym ponosi zwiększone wydatki na energię elektryczną tj. ok. 140 zł miesięcznie, zaś dowóz na rehabilitację z miejsca zamieszkania wynosi 800 zł. Powódka musi także utrzymywać dietę wysokobiałkową, co generuje dodatkowe koszty w wysokości 300 zł. Na koniec powódka wskazała, iż koszt opieki osoby trzeciej nad nią oscyluje w granicach 1.200 zł miesięcznie.

Strona pozwana P. B. U. K. w. W. w odpowiedzi na pozew z dnia 25.07.2011r. wniosła o oddalenie niniejszego powództwa i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania. W uzasadnieniu strona pozwana wskazała, iż roszczenie o podwyższenie renty nie zostało przez powódkę udowodnione. Strona pozwana wskazała również, iż nie jest znany aktualny stan zdrowia powódki, tym samym nie są znane jej zwiększone potrzeby.

Następnie pismem z dnia 03.10.2011r. powódka rozszerzyła żądanie pozwu domagając się podwyższenia renty z kwoty 1.206,00 zł do kwoty 6.850zł miesięcznie płatne do dnia 10 każdego miesiąca, począwszy od dnia wniesienia pozwu w zakresie kwoty 1.570,00 zł, a w zakresie kwoty 5.280,00 od dnia złożenia tego pisma procesowego. Jednocześnie powódka domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanego odszkodowania w wysokości 7.200,00 zł na pokrycie dalszych kosztów terapii psychologicznej. W uzasadnieniu powódka podniosła, iż ma obecnie 25 lat i wymaga stałej opieki osoby trzeciej, jest całkowicie niezdolna do pracy, straciła wszelkie widoki powodzenia na przyszłość, wypadek spowodował ogólne pogorszenie się szans życiowych powódki we wszelkich sferach. Powódka wskazała, że przeciętne miesięczne wynagrodzenie w II kwartale 2011r. wynosiło 3.366,11 zł, zatem renta winna oscylować w tej wysokości. Zdaniem powódki utrata zdolności do pracy zarobkowej oraz zmniejszenie widoków na przyszłość uzasadnia zasądzenie kwoty 4.300 zł. Powódka wskazała, że przed wypadkiem osiągała bardzo dobre wyniki w nauce, posługiwała się komputerem, chciała zostać informatykiem, ale na skutek wypadku nie mogła kontynuować nauki do zdobycia tego zawodu. Powódka wymaga także rehabilitacji ruchowej, której koszt miesięcznie wynosi ok. 980zł. Kwota ta winna być uwzględniona przy obliczaniu renty z tytułu zwiększenia się potrzeb. Finalnie powódka wskazała, że dochodzona renta obejmuje następujące koszty: 120 zł –lekarstwa, 100 zł energia, 350 zł- dowóz na rehabilitację, 1000 zł –opieka, 4300 zł – z tytułu utraty zdolności do pracy oraz zmniejszenia widoków na przyszłość, 980 zł z tytułu kosztów rehabilitacji. Suma wszystkich kosztów wynosi 6.850 zł. Powódka podkreśliła, że otrzymuje rentę w wysokości 1.206zł w związku z powyższym uzasadnione jest podwyższenie renty o kwotę 5.644 zł. Powódka nadmieniła również, iż wymaga co najmniej rocznej terapii psychologicznej, zaś koszt takiej terapii wynosi 7.200 zł (2 razy w miesiącu po 2 godziny, cena za 1 godz. 150 zł).

Strona pozwana w piśmie procesowym z dnia 21.11.2011r. również wniosła o oddalenie powództwa w rozszerzonym zakresie, podtrzymując w całości stanowisko wyrażone w odpowiedzi na pozew. Strona pozwana zakwestionowała m.in. przyjęcie przeciętnego wynagrodzenia jako podstawy ustalenia renty odszkodowawczej. Pozwane B.wskazało, iż młodzi ludzie mają problemy ze znalezieniem zatrudnienia, a jeśli już są zatrudniani to na umowę zlecenia. Nadto przy zatrudnianiu brane jest pod uwagę doświadczenie. Strona pozwana dodała, że skoro powódka dochodzi renty z tytułu utraconych możliwości zarobkowych, roszczenie to konsumuje roszczenie o rentę z tytułu zmniejszenia widoków na przyszłość. Strona pozwana zaprzeczyła również szczególnym uzdolnieniom powódki w dziedzinie matematyczno-przyrodniczej.

W kolejnym piśmie z dnia 30.12.2011r. strona pozwana uznała częściowo żądanie pozwu w zakresie podwyższenia łącznej renty do kwoty 1.670zł miesięcznie.

Powódka w piśmie z dnia 26 sierpnia 2013r. nie wyraziła zgody na zawarcie ugody na zaproponowanych przez pozwaną warunkach. Powódka celem ugodowego zakończenia sporu zaproponowała kwotę 6.000 zł tytułem miesięcznej renty, wyrównania wstecz od dnia wytoczenia powództwa oraz zwrot kosztów procesu.

P. B. U. K. w. W. nie zaakceptowało propozycji powódki.

Na rozprawie dnia 23.12.2013r. pełnomocnik powódki sprecyzował żądanie pozwu w ten sposób, że domagał się podwyższenia renty wypłacanej powódce z kwoty 1.206zł do kwoty 6.850zł licząc od dnia złożenia pozwu w dniu 30.03.2011r. Ponadto wniósł o zasądzenie kosztów postępowania według spisu kosztów. W toku dalszego postępowania strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowisko.

Wyrokiem z dnia 17 marca 2014 roku Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie XV Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Miechowie podwyższył rentę powódki z kwoty 1206 zł miesięcznie do kwoty 3685 zł miesięcznie począwszy od 1 kwietnia 2011 roku płatną w terminie do dnia 10 – tego dnia każdego następującego po sobie miesiąca, w pozostałym zakresie powództwo oddalił, zniósł koszty postępowania pomiędzy stronami i nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 3264,61 zł tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sąd rejonowy wskazał, iż w toku postępowania strony postępowania przyznały to, iż strona pozwana co do zasady ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą za zaistniały wypadek komunikacyjny, a powódka przyczyniła się do zaistnienia tego wypadku w 33%.

Dalej, za bezsporne uznał to, iż w dniu 1 kwietnia 1999r. pomiędzy P. B. U. K. w. W. a reprezentującym powódkę ojcem K. M. doszło przed Sądem Okręgowym w Kielcach do zawarcia ugody, na mocy której P. B. U. K. zobowiązało się wypłacić na rzecz powódki do rąk jej ojca tytułem zadośćuczynienia oraz zwrotu wydatków za okres do zawarcia ugody kwotę 25.000 zł. Strony zawartej ugody zgodnie ustaliły, że P. B. U. K. ponosi odpowiedzialność za mogące powstać u powódki w przyszłości szkody związane z wypadkiem z dnia 13 września 1995r.

Ponadto bezspornym było to, iż powódce wypłacana jest przez P. Z. U. S. w. W., działający w imieniu i a rachunek strony pozwanej, renta w wysokości 1.800 zł miesięcznie, pomniejszona o przyjęte przyczynienie się w wysokości 33% tj. w wysokości 1.206 zł.

Sąd rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 13 września 1995 r. 9 -letnia wówczas powódka M. M. uległa wypadkowi komunikacyjnemu. W wyniku wypadku powódka doznała stłuczenia głowy, wstrząśnienia mózgu z krwiakiem wewnątrzczaszkowym, krwiaka opłucnej prawej, rozejścia się spojenia łonowego. U M. M. rozpoznano także encefalopatię pourazową, niedowład spastyczny lewostronny, niedowład prawostronny z zaburzeniami pozapiramidowo-mózdkowymi, zaburzenia mowy typu afazji ruchowej, dyzartrii, zespół psychoorganiczny oraz rzekomonerwicowy z komponentą depresji pourazowej. Orzeczeniem z dnia 11.12.2002r. Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w. M. zaliczył powódkę M. M. do znacznego stopnia niepełnosprawności. Orzeczony stopień niepełnosprawności ma charakter trwały, zaś niepełnosprawność datuje się od 1995r. W 2011r. najniższe wynagrodzenie wynosiło 1.360zł brutto czyli 1.032zł netto. Powódka na podstawie decyzji ZUS O. K. z dnia 03.03.2011r. otrzymuje od dnia 01.03.2011r. rentę socjalną w wysokości 540zł 62gr miesięcznie. Aktualnie M. M. otrzymuje rentę socjalną w wysokości 610 zł oraz dodatek pielęgnacyjny w kwocie 150 złotych. Obecnie M. M. ma 26 lat. Nie potrafi samodzielnie utrzymać pionowej postawy ciała. Ma zaburzenia równowagi. Przy poruszaniu się wymaga się pomocy osoby drugiej. Ma cechy niedowładu czterokończynowego, spastycznego, z przykurczami, zwłaszcza w zakresie kończyn górnych. Obserwuje się u niej również ruchy mimowolne. W związku z następstwami wypadku jakiego doznała powódka M. M., jest osobą całkowicie trwale niezdolną do jakiegokolwiek pracy i samodzielnej egzystencji. Do końca życia będzie wymagać pomocy osób drugich. Nie ma szans na podjęcie pracy zawodowej, założenie rodziny, korzystanie z dóbr kultury, korzystanie ze sportu i rekreacji itp. Powódka wymaga dożywotniej stałej rehabilitacji dla utrzymania stanu obecnego, obejmującej rehabilitację ruchową, z udziałem kinezy terapeuty,

społeczną z udziałem psychologa, logopedy, pracownika socjalnego, terapeuty zajęciowego. Powódka wymaga zabiegów rehabilitacyjnych- fizykoterapeuty przynajmniej 2h efektywnego czasu pracy, terapeuty zajęciowego- 1h dziennie, logopedy-1h dziennie, czynności pielęgnacyjne i socjalne- minimum 2,5h dziennie efektywnego czasu pracy, zaś innych specjalistów w zależności od potrzeb doraźnych. Powódka wymaga także specjalnej wysokobiałkowej diety. M. M.wymaga opieki pielęgniarstwa, której efektywny czas pracy szacuje się na 4-6h dziennie. Aktualny stan psychiczny powódki M. M.wynika zarówno z bezpośrednich jak i pośrednich następstw wypadku z dnia 13 września 1995r. Bezpośrednim skutkiem wypadku u powódki jest postępujący uogólniony korowo-podkorowy zanik mózgu jako następstwo stłuczenia i krwiaka wewnątrzczaszkowego. Od roku 2005 sprawność intelektualna powódki maleje, pogarsza się jej pamięć, zdolność skupiania uwagi, zawężają się jej zainteresowania, następuje utrata wcześniej nabytych umiejętności. Do pośrednich skutków wypadku należą zaburzenia depresyjno-lękowe ściśle związane ze świadomością ciężkiego kalectwa, poważnego utrudnienia możliwości porozumiewania się, izolacji ze środowiska i utraty szans powodzenia na przyszłość. U powódki wskazana jest kontrola psychiatryczna i łagodzenie objawów psychopatologicznych przy pomocy leków przeciwdepresyjnych i nasennych. Celowe i wskazane są także wyjazdy na turnusy rehabilitacyjne czy też udział w zajęciach prowadzonych przez grupy wsparcia. Biegły J. J. (1)w opinii z dnia 27.07.2012r.wskazał, iż szacunkowy koszt rehabilitacji i opieki nad powódką wynosi 4000-5000zł miesięcznie. W ustnej opinii z dnia 08.08.2013r. biegły skonkretyzował, iż podana przez niego kwota 4000-5000 zł miesięcznie jest całkowitym kosztem miesięcznej opieki i rehabilitacji powódki, w tym również kosztów zajęć psychoterapeutycznych. Biegły w swej opinii wykluczył z całą stanowczością, opierając się na posiadanej wiedzy i wieloletniemu praktycznemu doświadczeniu, aby wymagane dla powódki świadczenia medyczne, a w szczególności świadczenia rehabilitacyjne, mogły być zapewnione w ramach świadczeń bezpłatnych z Narodowego Funduszu Zdrowia. Przed zaistnieniem wypadku powódka M. M.miała liczne zainteresowania. Dobrze się uczyła. Interesowała się komputerem. Aktualnie powódka nie kontynuuje edukacji. W roku 2005 powódka w ramach indywidualnego toku nauczania ukończyła Liceum Ogólnokształcące w K.. Obecnie nie utrzymuje żadnych kontaktów z rówieśnikami. M. M.z uwagi na częściowo niewładne ręce nie jest w stanie wykonywać prac domowych. Potrzebuje pomocy osoby drugiej przy wykonywaniu zabiegów pielęgnacyjnych i ubieraniu się, jedzeniu. Wszelkie wspomnienia z przeszłości wywołują u M. M.stany lękowe. Obecnie powódka bardzo łatwo się denerwuje. Bezpośrednią opiekę nad powódką sprawuje jej matka D. M.oraz ojciec. Powódka potrzebuje pomocy osoby drugiej przy porannej toalecie oraz podczas śniadania i podawaniu leków. Po śniadaniu powódka wykonuje ćwiczenia fizyczne i logopedyczne. M. M.ma zaleconą hydroterapię. Korzysta z hydromasaży przez około 20 minut dziennie. Z tego tytułu powódka ponosi zwiększone koszty zużycia energii. Raz w miesiącu powódka jeździ do logopedy oraz na rehabilitację do K.. Raz w miesiącu M. M.uczęszcza na psychoterapię do D.. Ponadto raz w miesiącu powódka bierze udział w zajęciach g. w. „, p. Z. D.. Ze wspomnianą grupą powódka raz do roku wyjeżdża na obóz letni. Częstotliwość zabiegów rehabilitacyjnych i psychoterapeutycznych ograniczona jest aktualnymi możliwościami finansowymi powódki i jej rodziców. W toku postępowania, jakie toczyło się przed sądem I instancji powódka została częściowo ubezwłasnowolniona i jej opiekunem prawnym w sprawie XVII Op 7/14/S została ustanowiona matka D. M.. Powyższych ustaleń faktycznych sąd rejonowy dokonał przede wszystkim w oparciu o opinie sądowo – lekarskie sporządzone przez biegłego J. J. (1)oraz opinie biegłej psychiatry E. S.. Przedmiotowe opinie zostały sporządzone w sposób rzetelny. Były pełne, jasne, pozbawione sprzeczności, a poza tym przedstawiały dokładny stan zdrowia tak fizyczny jak i psychiczny powódki. Sposób przygotowania przedmiotowych opinii wskazuje, iż biegli dysponowali potrzebną do przeprowadzenia badań i sformułowania wniosków wiedzą i doświadczeniem. Przedmiotowe opinie pozwoliły Sądowi na ustalenie aktualnego stanu zdrowia psychicznego i fizycznego powódki, jej zdolności do pracy, konieczności dalszego leczenia oraz jego zakresu oraz kosztów takiego leczenia. Podstawą czynionych ustaleń faktycznych były również dokumenty w postaci złożonej do akt sprawy dokumentacji medycznej powódki, związanej z wypadkiem powódki oraz dochodzonymi roszczeniami finansowymi. Zawierały one dane na temat stanu zdrowia powódki oraz przebiegu procesu jej rehabilitacji. Sąd rejonowy za wiarygodne uznał zeznania świadka D. M., ponieważ były one logiczne, spójne, konkretne i niesprzeczne z pozostałym zebrany w sprawie materiałem dowodowym. Ponadto pozwoliły na ustalenie okoliczności co do aktualnego stanu zdrowia powódki oraz tego jakie są aktualne koszty opieki i rehabilitacji powódki M. M..

W tak ustalonym stanie faktycznym sąd rejonowy zważył, iż powódka w toku niniejszego postępowania rozszerzając żądanie pozwu domagała się podwyższenia renty wypłacanej jej dobrowolnie w imieniu strony pozwanej przez

(...)z kwoty 1.206,00 zł do kwoty 6.850zł miesięcznie oraz kwoty 7.200 zł na pokrycie dalszych kosztów rocznej terapii psychologicznej. Jako podstawę swojego roszczenia powódka wskazywała zwiększenie się jej potrzeb, utratę zdolności do pracy, zmniejszenie się widoków na przyszłość oraz konieczność dalszego leczenia specjalistycznego. Celem rozstrzygnięcia zasadności powyższego roszczenia w pierwszej kolejności sąd rejonowy wskazał na konieczność poczynienia pewnych spostrzeżenia natury prawnej.

W myśl art. 444 § 2 kc jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty. Stosownie zaś do treści art. 444§1 zd 2 kc na żądanie poszkodowanego zobowiązany do naprawienia szkody powinien wyłożyć z góry sumę potrzebną na koszty leczenia. W judykaturze akcentuje się, że art. 444 § 2 k.c. reguluje trzy, oparte na różnych podstawach faktycznych, świadczenia rentowe: z tytułu utraty zdolności do zarobkowania, z tytułu zwiększenia się potrzeb poszkodowanego oraz z tytułu zmniejszenia się jego widoków powodzenia na przyszłość. Każda z wymienionych w tym przepisie podstaw świadczenia rentowego stanowi samoistną przesłankę jej zasądzenia. (por. wyrok SN z dnia 24.09.2009r., II PK 65/09, publ. Lex nr 558304). Podkreślić należy, iż zwiększenie się potrzeb poszkodowanego stanowi szkodę przyszłą, wyrażającą się w stale powtarzających się wydatkach na ich zaspokojenie (np. konieczność stałego leczenia, zabiegów, kuracji, opieki osób trzecich, specjalnego odżywiania itp. – wyrok SA w Katowicach z dnia 24 maja 1996 r., III APr 7/96, OSA 1997, z. 6, poz. 18). Natomiast zmniejszenie się widoków powodzenia na przyszłość wyraża się uszczerbkiem majątkowym, polegającym na utracie innych korzyści majątkowych, jakie poszkodowany, dzięki swoim właściwościom (np. szczególne uzdolnienia czy kwalifikacje) mógłby osiągnąć, gdyby nie doznał uszczerbku na zdrowiu. W rozpatrywanej sprawie bezspornym było, iż odpowiedzialność za skutki wypadku z dnia 13 września 1995r. w którym powódka M. M.doznała uszczerbku na zdrowiu ponosi P. B. U. K. w. W.. Pozwany zresztą nie kwestionował podstawy swej odpowiedzialności w toku postępowania. Kwestią nie budzącą wątpliwości i niesporną pomiędzy stronami było także i to, że powódka przyczyniła się do zaistnienia wypadku z dnia 13 września 1995 r. w 33%.

W świetle ustalonego w sprawie stanu faktycznego sąd rejonowy wskazał, iż doznane przez powódkę urazy były tak rozległe, że pomimo znacznego upływu czasu (prawie 19 lat) mają one wpływ na sferę życia powódki, tak fizyczną jak i psychiczną. W związku z następstwami wypadku jakiego doznała powódka M. M.w dniu 13 września 1995r., jest osobą całkowicie trwale niezdolną do jakiejkolwiek pracy i samodzielnej egzystencji. Powódka m.in. ma cechy niedowładu czterokończynowego, spastycznego, z przykurczami, zwłaszcza w zakresie kończyn górnych. M. M.nie potrafi samodzielnie się poruszać, ma zaburzenia równowagi. Do końca życia będzie wymagać pomocy osób drugich. Powódka straciła także widoki powodzenia na przyszłość. Nie ma szans na podjęcie pracy zawodowej, założenie rodziny, itp. (vide pisemna opinia biegłego J. J.). Ustalony w sprawie stan faktyczny potwierdza również, że w związku z uszkodzeniem mózgu sprawność intelektualna powódki maleje, pogarsza się jej pamięć, zdolność skupiania uwagi, zawężają się jej zainteresowania, następuje utrata wcześniej nabytych. Powódka cierpi także na zaburzenia depresyjno-lękowe. (vide pisemna opinia biegłego psychiatry E. S.). M. M.wymaga dożywotniej stałej rehabilitacji dla utrzymania stanu obecnego, obejmującej rehabilitację ruchową, społeczną z udziałem psychologa, logopedy, terapeuty zajęciowego. Powyższe okoliczności skłaniają Sąd do przekonania, iż roszczenie powódki co do zasady zasługuje na uwzględnienie lecz nie w takiej wysokości jak domaga się tego powódka. W niniejszej sprawie powódka żądała zasądzenia kwoty 4.300 zł z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej i zmniejszenia widoków na przyszłość. Na uzasadnienie powyższego powódka przy określaniu powyższego roszczenia oparła się na przeciętnym wynagrodzeniu w drugim kwartale 2011r. wynoszące 3.366,11 zł. Wyliczenia żądanej kwoty powódka dokonała zakładając, że w przyszłości została by informatykiem, a informatycy nie mają trudności ze znalezieniem pracy dobrze płatnej. Jednocześnie wskazywała ona, że w chwili wypadku osiągała bardzo dobre wyniki w nauce, wyróżniała się ponadprzeciętną inteligencją, pasjonowała się komputerem. Zdaniem sądu rejonowego trudno przesądzić czy powódka obecnie 26-letnia nie miałaby problemów ze znalezieniem pracy i faktycznie została by informatykiem. Wydaje się to tym bardziej trudne do wykazania z uwagi na fakt, że powódka w chwili wypadku miała zaledwie 9 lat i była uczennicą klasy drugiej szkoły podstawowej. Powszechnie zaś wiadomym jest, iż powiat (...)jest obszarem w przeważającej mierze o charakterze rolniczym. Pozyskanie pracy na takim terenie nawet w zawodzie informatyka nie należy do najłatwiejszych. Nie da się również powiedzieć, aby osoba która wykonuje ten zawód uzyskiwała

wynagrodzenie wskazywane przez powódkę. Jest ono adekwatne bardziej do wynagrodzenia w wielkich miastach, dla pracowników z doświadczeniem zawodowym. Zdaniem sądu rejonowego przedstawiona przez powódkę kwota, którą hipotecznie mogłaby uzyskiwać wykonując pracę zarobkową mieści się bardziej w sferze życzeniowej powódki. Powódka w jakikolwiek sposób nie tylko nie wykazała tego, ale nawet nie uprawdopodobniła tego, iż z tytułu swoich szczególnych predyspozycji, osiągałaby obecnie w wieku 26 lat dochody w zdecydowanie ponad przeciętnej wysokości. Za takie udowodnienie czy też nawet uprawdopodobnienie, nie może być uznane przez sąd rejonowy odwoływanie się do wyników w nauce jakie osiągała powódka w wieku 9 lat w szkole podstawowej czy też twierdzenie o tym, iż powódka przed wypadkiem wykazywała ponad przeciętne zainteresowanie komputerami. W ocenie sądu rejonowego niezwykle trudno jest prognozować jak potoczyłoby się życie powódki, jaką osiągnęłaby pozycję zawodową, gdyby nie uległa wypadkowi. Jednak oceniając realnie aktualną sytuację społeczno – gospodarczą, w szczególności sytuację na rynku pracy, biorąc pod uwagę również lokalne uwarunkowania, można założyć, iż powódka mogłaby realnie osiągać dochody o wysokości przekraczającej minimalne wynagrodzenie, przy czym trudno dokładnie ustalić jakie dokładnie dochody mogłaby uzyskiwać. W takiej sytuacji na podstawie art. 322 kpc, po rozważeniu wszelkich okoliczności niniejszej sprawy, sąd uznał, iż powódka z tytułu wykonywanej pracy zarobkowej mogłaby uzyskiwać dochody o około 1.000zł netto miesięcznie wyższe w stosunku do dochodów uzyskiwanych z tytułu renty socjalnej. Natomiast koszt opieki i rehabilitacji, w tym również koszt zajęć psychoterapeutycznych, zgodnie z opinią biegłego J. J. (1), która była podstawą do poczynionych przez Sąd ustaleń, wynosi około 4000-5000zł miesięcznie. W ocenie Sądu za zasadne należało przyjąć średnią kwotę 4.500zł miesięcznie. Dodając do tego kwotę 1.000zł miesięcznie otrzymujemy kwotę 5.500zł miesięcznie. Powódka w 33% przyczyniła się do spowodowania wypadku i dlatego kwotę 5.500zł należało obniżyć o 33% czyli o kwotę 1815zł. W konsekwencji renta należna powódce winna wynosić 3.685zł miesięcznie. Dalej sąd rejonowy odniósł się do zarzutu strony pozwanej dotyczącego szacunkowego określenia kosztów miesięcznych wydatków związanych z potrzebami powódki. Otóż strona pozwana podnosiła, iż przy szacowaniu kosztów rehabilitacji nie uwzględniono możliwości korzystania przez powódkę ze świadczeń rehabilitacyjnych w ramach ubezpieczenia społecznego. Zdaniem sądu rejonowego uwzględnienie w tych kosztach świadczeń w ramach ubezpieczenia społecznego byłoby niedorzeczne. Jak zostało ustalone w toku niniejszego postępowania M. M. wymaga stałej rehabilitacji dla utrzymania obecnego stanu zdrowia. Zapewnienie powódce dożywotniej rehabilitacji i świadczeń z ramienia Narodowego Funduszu Zdrowia jest niemożliwe. W dodatku jak wynikało z ustnej opinii uzupełniającej biegłego J. J. (1)(k. 231-232), którą sąd rejonowy w pełni podzielił, czas oczekiwania na świadczenie rehabilitacyjne z NFZ wynosi najkrócej 2 lata. Biegły podkreślił, że istnieje również możliwość, by powódka korzystała z dziennych pobytów w ośrodkach rehabilitacyjnych, niemniej jednak czas oczekiwania na przyjęcie w tym wypadku wynosi pół roku i po około 21-28 dniowym pobycie w takim ośrodku, powódka i tak musiałaby oczekiwać dalsze pół roku na kolejne przyjęcie. Zatem gdyby powódka nie podlegała rehabilitacji, a jedynie oczekiwała na turnusy rehabilitacyjne z NFZ, jej stan uległby pogorszeniu. Mając na względzie całokształt przytoczonych wyżej okoliczności sąd rejonowy podwyższył rentę wypłacaną dobrowolnie powódce M. M. przez stronę pozwaną w wysokości 1.206zł miesięcznie do kwoty 3.685zł miesięcznie za okres od dnia wytoczenia powództwa czyli od 1 kwietnia 2011r. płatną w terminie do 10-go dnia każdego następującego po sobie miesiąca kalendarzowego, począwszy od dnia 10.04.2011r., oddalając powództwo w pozostałej części, o czym orzekł jak w pkt I i II wyroku. W pkt III sąd rejonowy orzekł na zasadzie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t. j. Dz. U. z 2010 r. Nr 90 poz. 594 ze zm.) nakazując pobrać od strony pozwanej P. B. U. K. w. W. na rzecz Skarbu Państwa tytułem nieuiszczonych kosztów kwotę 3.264zł 61gr. Na przedmiotową sumę składają się: kwota 1.488 zł tytułem części wpisu wliczonego od uwzględnionej części roszczenia ($3.685zł - 1206zł = 2.479zł \times 12 = 29.748zł \times 5\% = 1.488zł$) od pozwu na zasadzie 13 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 90 poz. 594 ze zm.), od uiszczenia którego powódka została zwolniona oraz kwota 1.766,61 zł z tytułu wyłożonych przez Skarb Państwa zaliczek na poczet opinii (za wyjątkiem ostatniej opinii biegłej E. S.z dnia 15.10.2013r.). O kosztach procesu w pkt IV wyroku orzekł sąd rejonowy na podstawie art. 100 kpc. W niniejszej sprawie powódka M. M. domagała się zasądzenia kwoty 74.928 zł ($5.644zł \times 12 = 67.728zł - \text{renta} + 7.200zł - \text{odszkodowanie} = 74.928zł$). Biorąc pod uwagę wysokość zasądzanego świadczenia ($2479zł \times 12 = 29.748zł$) powódka przegrała proces w zakresie kwoty 45.180 zł a zatem w 60%. Koszty poniesione przez obie strony były porównywalne (składały się na nie

wynagrodzenia ich pełnomocników). Wobec powyższego zdaniem sądu rejonowego były podstawy do wzajemnego zniesienia kosztów postępowania między stronami.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka, zaskarżając go w części oddalającej powództwo co do kwoty 625 zł miesięcznie począwszy od dnia 1 kwietnia 2011 roku żądając zmiany wyroku i zasądzenia kwoty renty 4310,71 zł miesięcznie począwszy od dnia 1 kwietnia 2011 roku oraz zmiany orzeczenia o kosztach procesu i orzeczenia o kosztach postępowania odwoławczego.

Zarzuciła:

- błędne ustalenie stanu faktycznego poprzez zaniechanie ustalenia, iż wskutek wypadku utraciła widoki powodzenia na przyszłość, pomimo, iż jednoznacznie wskazują na to dowody, a w szczególności opinie biegłych,
- naruszenie prawa materialnego tj. art. 444 § 2 kc poprzez jego błędne zastosowanie i pominięcie przesłanki zmniejszenia się widoków na przyszłość poszkodowanej, która doznała uszkodzenia ciała i wywołania rozstroju zdrowia,
- naruszenie przepisów art. 233 § 1 kpc mające wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia poprzez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności błędną ocenę dowodów w postaci opinii biegłych sądowych oraz zeznań matki powódki w zakresie w jakim odnoszą się one do utraty przez powódkę widoków powodzenia na przyszłość.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest w znacznej części uzasadniona, co w konsekwencji prowadziło do zmiany zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 kpc.

Punktem wyjścia do rozważań w niniejszej sprawie jest § 2 art. 907 kc, stanowiący, że jeżeli obowiązek płacenia renty wynika z ustawy, każda ze stron może w razie zmiany stosunków żądać zmiany wysokości lub czasu trwania renty, chociażby wysokość renty i czas jej trwania były ustalone w orzeczeniu sądowym lub w umowie.

Nie ma wątpliwości, iż w sytuacji życiowej powódki taka zmiana nastąpiła, a wyraża się ona pogorszeniem jej stanu zdrowia, co jest bezpośrednią konsekwencją wypadku jakiego doznała w dniu 13 września 1995 roku. Podstaw wysokości renty, a także zmiany tej wysokości należy natomiast poszukiwać w treści art. 444 § 2 kc. Każda z sytuacji przewidzianych w tym przepisie, tj. całkowita lub częściowa utrata zdolności do pracy zarobkowej poszkodowanego, zwiększenie się jego potrzeb, czy też zmniejszenie się jego widoków powodzenia na przyszłość, stanowiąc może samodzielną podstawę zasądzenia bądź podwyższenia renty. Podzielając ustalenia i wywody sądu rejonowego w zakresie zwiększenia się potrzeb powódki, jej całkowitej utraty zdolności do zarobkowania, stwierdzić należy za apelującą, iż przesłanka zmniejszenia się widoków na przyszłość w tym konkretnym stanie faktycznym towarzyszy dwóm pozostałym podstawom podwyższenia renty stanowiąc dodatkową okoliczność uzasadniającą zasądzenie świadczenia rentowego w wyższej wysokości niż wynika to z treści zaskarżonego wyroku. Całkowita utrata przez powódkę zdolności zarobkowych, a nawet zdolności samodzielnej egzystencji została przez sąd rejonowy na podstawie art. 322 kpc określona jako możliwość uzyskania wynagrodzenia za pracę przy zamieszkiwaniu w powiecie (...) na poziomie kwoty 1000 zł wyższej, niż wypłacana powódce renta socjalna w kwocie 610 zł. Jednak logiczną konsekwencją doznanego kalectwa jest obiektywne zmniejszenie się szans podjęcia przez powódkę jakichkolwiek działań zmierzających do poprawy swej sytuacji życiowej. Tu właśnie upatrywać należy przenikania się wzajemnego przesłanki utraty zdolności zarobkowania i zmniejszenia powodzenia widoków na przyszłość. Jakkolwiek sąd rejonowy podjął skuteczną próbę wyliczenia prognozowanych zarobków powódki, to nie wziął pod uwagę, iż powódka przez 19 lat jakie minęły od wypadku mogłaby zmienić miejsce zamieszkania na rejon, gdzie zarobki są wyższe, mogłaby dokształcać się, co nie jest tylko założeniem hipotetycznym, wszak z okoliczności sprawy wynika, iż starsza siostra powódki jest logopedą i zamieszkuje w Wielkiej Brytanii. Można więc czynić realne założenie, iż powódka wychowywałaby się we wspierającej rodzinie i gdyby nie wypadek, to przy wsparciu rodziny stopniowo podnosiłaby

swe kwalifikacje i stopę życiową. Tych wszystkich możliwości została trwale pozbawiona na skutek wypadku. Dalsze zaś konsekwencje zmniejszenia się widoków na przyszłość to zagrożenie pogorszenia się stanu zdrowia w wyniku możliwości wystąpienia tzw. padaczki późnej, niemożliwość założenia rodziny, urodzenia dzieci, osiągnięcia sukcesów zawodowych, życiowych, podejmowania wyzwań, rywalizacji, czy też cieszenia się życiem. Biorąc powyższe okoliczności pod uwagę w ocenie Sądu Okręgowego na podstawie art. 322 kpc w aspekcie utraconych widoków na przyszłość renta winna ulec zwiększeniu o dalszą kwotę 625 zł miesięcznie począwszy od dnia 10 kwietnia 2011 roku przy uwzględnieniu przyczynienia się poszkodowanej do zdarzenia w wysokości 33 %, co w konsekwencji doprowadziło do zmiany zaskarżonego wyroku i podwyższenia renty na kwotę 4310,71 zł miesięcznie począwszy od dnia 10 kwietnia 2011 roku.

Sąd Okręgowy oddalił na podstawie art. 385 kpc apelację w pozostałym zakresie, a mianowicie odnośnie rozstrzygnięcia o kosztach procesu dzielając w całości argumentację sądu rejonowego przywołaną na poparcie zastosowanej zasady wzajemnego zniesienia kosztów procesu pomiędzy stronami.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 100 kpc. Apelacja powódki została uwzględniona prawie w całości, co mogło stanowić podstawę do zasądzenia od strony pozwanej jako przegrywającej na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego przed sądem drugiej instancji (kwota 600 zł) oraz nakazania pobrania od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwoty 376 zł opłaty sądowej od apelacji, od obowiązku uiszczenia której powódka była zwolniona (art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).